

NOGLE MEDDELELSER OM SLÆGTEN GANDIL

I ANLEDNING AF 200-AARET FOR PIERRE GANDILS INDKALDELSE
TIL DANMARK

Af

Chr. Gandil.

Slægten Gandil stammer fra Byen Bruniquel, Provinsen Guienne, Departementet Tarn-et-Garonne, Arrondissementet Montauban i Sydfrankrig. Den ældste af Slægten, om hvem der haves sikkert Kendskab, er *Pierre Gandil I* født ca. 1630 og gift med *Susanne de Montméja*.

I et Brev meddeler den franske Historiker Henri de France: »En 1671 Pierre Gandil, Bourgeois, epoux de Dem. Susanne de Montméja, habitait une maison de campagne près Bruniquel, nommée la metairie del cause du consulat du Bois du Roy«.

Stamfaderens Søn *Pierre Gandil II* var født i Bruniquel i 1660, men flyttede til Montauban. Denne By var en af de fire Sikkerhedstæder, som ved Freden i Sct. Germain i 1570 blev tilstaaet Hugenotterne, og Familien Gandils Medlemmer var Hugenotter.

Under Ludvig den XIV's Dragonader led Byen Montauban mere end nogen anden Stad, de reformerte Præster maatte exilere og mange af Indbyggerne blev proskriberet eller sendt til Galejerne.¹ Da det nantiske Edikt i 1685 blev ophævet, gik nogle af Familien Gandils Medlemmer over til Katolicismen, medens andre emigrerede. Blandt disse sidste var *Pierre Gandil II*, der i 1686 forlod Frankrig og drog til Erlangen og derfra i 1692² til Magdeburg, hvor han 28/1 1696 ægtede *Marianne f. Chartier*, Enke efter *Jean de la Mare*.

Ved dette Ægteskab blev *Pierre Gandil* Ejer af store Væverier og kom til at indtage en meget fremragende Stilling indenfor Magdeburgs Bourgeois og den derværende fransk-reformerte Menighed. I Pastor H. Tollins store Værk »Geschichte der französischen Colonie von Magdeburg«, Halle 1886—94, findes mange udførlige og detaillerede Oplysninger om Familien Gandils Liv

¹ Mary-Lafon: Histoire d'une ville protestante. Paris 1862.

² E. Haag: La France Protestante. Paris 1888 Tome XVI p. 831.

og Virke i Magdeburg. Pierre Gandil, der døde i Magdeburg 1735, efterlod sig to Sønner, Abraham Gandil og Pierre Gandil III. Denne sidste blev født i Magdeburg 25/12 1697 og ægtede 3/6 1726 Marie Jacobée Pichot, f. 30/6 1700 i Hamburg.

I 1736, Aaret efter Faderens Død, blev Pierre Gandil III indkaldt til Danmark for her at oprette en Klædefabrik. Med Pierre Gandil III's Halvbroder Jean de la Mare som Mellemand sluttedes i Altona i 1736 en Aftale med Deputeret i General-Landets-Økonomi- og Kommercekollegiet Jean Henri Desmercieres.³ Paa Grundlag af denne Aftale, der var formet i 8 Punkter, rejste Pierre Gandil III til Danmark sammen med sin Hustru og sin lille Søn, Jean Pierre Gandil, der var født d. 2/10 1730 i Magdeburg. Efter at have opnaaet Privilegium, underskrevet af Christian VI paa Fredensborg Slot d. 31 Aug. 1736 og indeholdende adskillige Begunstigelser,⁴ købte Pierre Gandil Rosenvænget paa Østerbro og anlagde her sin Fabrik. Han fremstillede Klæde, Linned og Tapet og havde Leverancer til de kgl. Livrées. I 1739 overtog han tillige Statens Valkemølle i Lyngby og blev 12/2 1742 udnævnt til Commenceraad.⁵

Pierre Gandil døde i København d. 13 August 1748 og blev jordet paa reformert Kirkegaard. Enken, Marie Jacobée Gandil blev 92 Aar og døde i Kbh. 6/12 1792 og blev ligeledes jordet paa reformert Kirkegaard.

Efter Pierre Gandil III's Død, førte hun i nogle Aar Virksomheden videre sammen med sin Søn, men i 1755 afhændedes Fabrikkens Bygninger og Have til den fra Holland indvandrede Etatsraad Peter van Hurck.⁶

Jean Pierre Gandil ægtede 18/8 1751 i Kbh. i fransk

³ Dansk Biografisk Leksikon.

⁴ Kommercekollegiets tyske Privilegieprotokol 1736—57 p. 8—13.

⁵ Om Pierre Gandil III's omfattende Virksomhed:

P. F. Suhm: Nye Samlinger til den danske Historie. Kbh. 1793, II Bd., 3. Hft., p. 21.

J. Collin: For Historie og Statistik, I Deel, 1822, p. 181—82, 213—15. Mnemosyne III, 1832, p. 48.

O. J. Rawert: Kongeriget Danmarks industrielle Forhold etc., Kbh. 1850, p. 24, 528—29, 643.

E. Holm: Danmark-Norges Historie 1720—1814, II Bd., Kbh. 1894, p. 453, 459—460.

Carl Bruun: Kjøbenhavn, II, p. 729, III, p. 72.

Louis Bobé: Lystrejser og Lystgaarde i Københavns Omegn (Hist. Medd. om Kbh., IV, 1915, p. 502).

Aage Friis: Bernstorfferne og Danmark, II, Kbh. 1919, p. 253.

Victor Krohn: Fra Østerport til Store Vibenshus. Kbh. 1923, p. 91.

⁶ Pers. Tidsskr. IV, 2, p. 57.

reformert Kirke⁷ Louise Anne Toyon, f. 24/6 1728 i Kbh. (fransk reformert Kirke). Hun var Datter af Medlem af Consistoriet for den fransk reformerte Menighed, Matthieu Toyon og hans første Hustru, Marie Jeanne Gerard. Toyon, hvis Forældre var fordrevne Hugenotter, var først Stadsværtshusholder, senere kgl. Køkkenmester og blev som »den franske Kok i Pilestræde« kendt over hele København.⁸ Han nyder den sjældne Ære at være nævnt hos Holberg i »Den danske Komedies Ligbegængelse«⁹ og i »Moralske Tanker«.¹⁰

Jean Pierre Gandil fik 23/6 1758 Privilegium som Tobaksfabrikant.¹¹ Ca. 1765 rejste han til Moskva og døde i Rusland ca. 1803. Hustruen Louise Anne Gandil døde 2/4 1803 i Kbh. og jordedes paa reformert Kirkegaard.¹²

I Ægteskabet var to Børn, en Søn og en Datter. Datteren Marie Susanne Louise, f. 2/10 1758 i Kbh. (fransk reformert Kirke), blev gift i 1780 (Nikolaj Kirke) med Rasmus Sternberg Selmer,¹³ dbt. 24/7 1750 i Kbh. (Frue Kirke), der var en Søn af Byfoged Lorenz Asmus Selmer i Rønne.¹⁴ Rasmus Sternberg Selmer var Major i Borgervæbningen og Direktør i asiatisk Kompagni¹⁵ og døde 22/5 1833 i Kbh. (Garnisons Kirke), kun nogle Dage efter Hustruen, der døde 14/5 1833 i Kbh. (Garnisons Kirke). De efterlod sig fire Sønner og seks Døtre, hvis Efterslægt endnu blomstrer.

Jean Pierre Gandils Søn hed Jean Christian Frederik Gandil og var født d. 22/12 1759 i Kbh. (fransk reformert Kirke). Efter at være uddannet i Handelsfirmaet de Coninck & Reiersen blev han d. 25/2 1788 beskikket som Stadsmægler i København.¹⁶ Kort forinden (14/7 1786) holdt han i Nikolaj Kirke Bryllup med Louise Winkel, f. 3/11 1766 i Kbh. (Trinitatis Kirke), Datter af Inspektør ved Staden Københavns Brændemagasin Peter Winkel (Bestalling 13/5 1778).

⁷ Bryllupsdigt (Bibliotheca Danica III, Sp. 1112—13).

⁸ Se f. Eks.: O. Nielsen: Kjøbenhavn paa Holbergs Tid. Kbh. 1884, p. 213—14, 244.

⁹ »Den Danske Comoedies Ligbegængelse«. Kbh. 1746.

¹⁰ »Moralske Tanker«. Kbh. 1744.

¹¹ Kommercekollegiets tyske Privilegieprotokol 1758—66, p. 12—13.

C. Nyrop: Johan Frederik Classen. Kbh. 1887, p. 329, Anm.

¹² Clément: Notice sur l'Église réformée française de Copenhague. 1870, p. 100.

¹³ H. P. Selmer: Stamtavle over de danske og norske forgreninger af Slægten Selmer. Kbh. 1868, p. 86—87. Kirkebogen brændt.

Anna Brosbøll: Træk af Carl Brosbølls Liv. Kbh. 1909.

¹⁴ Stolpe: Dagspressen i Danmark IV 1882, p. 104.

¹⁵ Nationaløk. Tidsskrift, III Rk., 16. Bd., 1908, p. 510.

¹⁶ Raadstueskriverens Kopibog, Bd. 122, 1788, A Nr. 158.

Stadsmægler Gandil havde ikke mindre end 17 Børn, og Hustruen døde 30/5 1806 i Kbh. efter en Trillingefødsel. Selv døde han 14/2 1810 og jordedes sammesteds som hans Hustru, nemlig i det af ham købte store Familiegravsted paa reformert Afdeling af Assistens Kirkegaard. Stadsmægler Gandil dannede sammen med Stadsmægler Hyllested Firmaet Hyllested & Gandil og blev i den gunstige Handelsperiode en særdeles holden Mand.¹⁷ Han købte Ejendommen Kronprinsensgade 11, Holtegaard¹⁸ samt Benzonseie med Ørsted og Snoldelev Kirker.¹⁹ Medlem af Selskabet for Borgerdyd²⁰ og det kgl. kjøbenhavnske Skydeselskab.²¹

Tre af J. C. F. Gandils Sønner, nemlig Kommandør i Marinen Johan Peter Gandil (1788—1861), Revisor i Nationalbanken, Friedrich Christian Gandil (1791—1840) og Krigsassessor Louis Gandil (1801—1849), efterlod sig mandligt Afkom. De to sidstnævntes Linier er imidlertid uddøde paa Mandssiden henholdsvis 1910 og 1919.

Alle Personer af Navnet Gandil her i Danmark er saaledes Efterkommere efter Kommandør J. P. Gandil, hvis tre Sønner, Lodsinspektør, Kommandør Friedrich August Gandil (1815—1886), Lægen Johan Peter Gandil (1820—1873) og Oberst af Infanteriet Johan Christian Gandil (1827—1884)²² delte Slægten i tre Linier.

¹⁷ Rasmus Nyerup: Kjøbenhavns Beskrivelse. Kbh. 1800, p. 388.

Ryge-Jensen og Wesenberg: Mæglerkorporationen i København 1808—1908. Kbh. 1908, p. 32.

Johannes Werner: Børsen 1619—1915. Kbh. 1915, p. 87.

¹⁸ Københavns Amts nordre Birks Skøde- og Panteprotokol 1808, S. 265—71.

¹⁹ Ramsø-Tune Herreds Skøde- og Panteprotokol 1807—1812, p. 212.

²⁰ Holger Lund: Selskabet for Borgerdyd. Kbh. 1885, Bilag, p. III.

²¹ Det kgl. kjøbenhavnske Skydeselskab. 1334—1934, II, Kbh. 1934, p. 308. Skydeskive afbildet p. 48.

²² Oberst J. C. Gandils Søn Dommer i Saxkjøbing Valdemar Gandil († 1921) har indsamlet adskillige Oplysninger om Slægten. Dommer V. Gandils Broder Oberstløjtnant Louis Gandil († 1930) har sammenstillet disse Oplysninger til en haandskrevet Slægthistorie.